

มี 4 หน้า | 8 ธันวาคม 2554

หลวงพ่อทวารวดี

และ ธรรมจักร

ในหอพระ อยู่หน้าที่ว่าการอำเภอศรีมโหสถ จ. ปราจีนบุรี

หลวงพ่อทวารวดี

พระพุทธรูปหินทรายประทับยืน ปางแสดงธรรม สูง 2 เมตร แบบทวารวดี อายุราว พ.ศ. 1300-1500 ขุดพบที่นิคมโรคเรื้อน โรงพยาบาลซานคามิลโล นอกเมืองมโหสถ อ. ศรีมโหสถ จ. ปราจีนบุรี

ปัจจุบันประดิษฐานอยู่ในหอพระ ข้างหน้าที่ว่าการอำเภอศรีมโหสถ

ฐานพระพุทธรูปสลักหิน ขึ้นเดียวกับองค์พระ เป็นรูปกลีบบัวหงาย พระบาทและข้อพระบาทสลักนูนสูงอิงติดกับแผ่นหลัง

องค์พระพุทธรูปครองจีวรห่มคลุมแบบพระวรกาย ไม่มีริ้ว ชายจีวรด้านหน้าห้อยตกลงมาเป็นรูปวงโค้ง

พระพักตร์ค่อนข้างกลม พระขนงเป็นสันหนาต่อกันเป็นรูปปีกกา พระเนตรโปน พระนาสิกใหญ่ ฝีพระโอษฐ์หนา ขมวดพระเกศาใหญ่ มีพระอุษณิษะโป่งนูนเล็กน้อย

ปางแสดงธรรมทั้งสองพระหัตถ์ (วิตรรกะมุทรา) พระกรทั้งสองข้างยื่นออกมาจากพระองค์เล็กน้อย นิ้วพระหัตถ์แสดงกิริยาไม่อิสระ เพราะมีข้อจำกัดจากหินที่เปราะและไม่นูนหนา

ธรรมจักร

หินทราย หักชำรุดเหลือครึ่งวง เส้นผ่านศูนย์กลาง 73 เซนติเมตร แบบทวารวดี ราว พ.ศ. 1300-1500 ขุดพบที่นิคมโรครเรื่อน โรงพยาบาลชานคามิลโล นอกเมืองมโหสถ อ. ศรีมโหสถ จ. ปราจีนบุรี

ปัจจุบันประดิษฐานอยู่ในหอพระ ข้างหน้าที่ว่าการอำเภอศรีมโหสถ

ลวดลายที่ได้ดุมล้อสลักรูปพรรณพฤกษา รองรับกงล้อธรรมจักรที่ทึบตันไม่เจาะโปร่งระหว่างซี่กง ล้อ ที่กงเกวียนสลักลายประจายามก้ามปูอยู่ระหว่างแถวลายจุดไข่ปลา มีรูปเปลวไฟจำหลักอยู่เป็นขอบชั้นนอกสุด

ธรรมจักรในวัฒนธรรมทวารวดี ซึ่งพบในแหล่งอื่นมีหลักฐานว่าเคยตั้งอยู่บนเสา และปักอยู่หน้าพุทธสถานเพื่อแสดงขอบเขตพุทธสีมา แต่ไม่พบร่องรอยเสาดังกล่าวที่เมืองมโหสถ

ประวัติการค้นพบ

หลวงพ่อทวารวดี (พระพุทธรูปหินทราย ประทับยืน แบบทวารวดี)พบที่บ้านโคก วัด (หลังโรงพยาบาลชานคามิลโล) หมู่ที่ 2 ต. โคกปีบ อ. ศรีมโหสถ จ. ปราจีนบุรี เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2514

โดย นายลอย ศรีเปี่ยม, นายถวิล โพธิจินดา, นายหอม อ่อนแสง, นายทองมงคล, นายทองใบ (ไม่ทราบนามสกุล) คนป่วยโรคเรื้อนที่พากันไปขุดดินปลูกข้าวโพด ห่างจากโรงพยาบาลไปทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ

พื้นที่ตรงนั้นมีโคกเล็ก ๆ เตี้ย ๆ สามโคก นอกนั้นเป็นที่ราบ บุคคลทั้ง 5 ได้ขุดพื้นที่โคกเพื่อปราบให้เรียบ ได้ขุดโคกลึกประมาณ 25 ซม. ก็พบพระพุทธรูปองค์นี้นอนหงายอยู่ จึงขุดดินออกแล้วช่วยกันยกพระพุทธรูปขึ้นจากหลุมไปแจ้งต่อบาทหลวงมารีโน คารี กับ มร. แพร์ ผู้ปกครองโรงพยาบาลให้ทราบ

บาทหลวงมารีโน คารี ให้คนงานช่วยกันยกพระพุทธรูปไปไว้บนโต๊ะยาวในโรงทอผ้าของโรงพยาบาล แล้วให้ นายสนิท สายพรหม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 นำความไปแจ้งต่อ นายศิริ ดวงดี หัวหน้าหน่วยศิลปากร ที่มาปฏิบัติภารกิจอยู่ที่ อ. ศรีมโหสถ (ขณะนั้นเป็น กิ่ง อ. โคกปีบ)

หัวหน้าหน่วยศิลปากรตรวจพิจารณาแล้ว จึงขอรับพระพุทธรูปไปจากบาทหลวงมารีโน คารี เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2514 เอาไปเก็บไว้ที่ทำการหน่วยศิลปากรที่ 5 จ. ฉะเชิงเทรา

ราษฎรชาวบ้านโคกปีบเห็นว่าการกระทำไม่ชอบด้วยวิธีปฏิบัติของทางราชการ และมีความประสงค์ที่จะนำมากราบไหว้บูชาเพื่อเป็นสิริมงคลแก่ชาวโคกปีบและจังหวัดใกล้เคียง จึงพากันไปพบผู้แทนหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และได้เข้าพบผู้ว่าราชการจังหวัดปราจีนบุรี (พลตรีชาย อุบลเดชประชารักษ์)

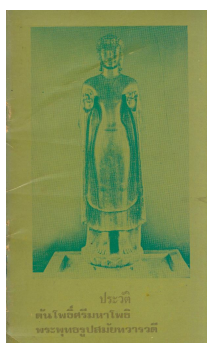
ผู้ว่าราชการจังหวัดปราจีนบุรี จึงสั่งให้ปลัดอำเภอ (ผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่ง อ. โคกปีบ) หัวหน้าสถานีตำรวจภูธร (กิ่ง อ.โคกปีบ) และเจ้าหน้าที่ตำรวจไปติดตามนำคืน โดยขอความร่วมมือจากผู้บังคับกองสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา ผู้ว่า

ราชการจังหวัดฉะเชิงเทรา และนำกำลังตำรวจไปประมาณ 20 คน ได้ไปขอรับพระพุทธรูปองค์นี้คืนจากหัวหน้าหน่วยศิลปากรที่ 5 และนำเอาพระพุทธรูปองค์นี้กลับคืนมา และตั้งบูชาคู่กับเสมาธรรมจักรไว้ที่หอพระข้างหน้าสถานีตำรวจภูธร

เสมาธรรมจักร คนป่วยโรคเรื้อนซุกได้จากเนินดินใกล้ๆ กับพระพุทธรูป และบาทหลวงมารีโน คารี เก็บรักษาไว้ ได้นำมามอบให้ในภายหลัง

องค์พระพุทธรูปชำรุดแต่เดิมที่ปลายพระกรรณขวา (หูขวา) และพระขนงซ้าย (คิ้วซ้าย) เล็กน้อย มีรอยชำรุดใหม่เพราะถูกจอบฟันที่พระขนงขวา (คิ้วขวา) และที่ได้พระขนิษฐา (นิ้วก้อย) มีรอยบิ่น ต่อมาพระเกตุมาลี (ยอดจุก) หลุดหายไป แต่เดินหาไม่พบ

พ.ศ. 2538 ไฟลุกไหม้เครื่องสักการบูชาในหอพระแล้วลุกลามถึงองค์หลวงพ่อทวารวดีจนเสียหาย ต่อมาเจ้าหน้าที่กรมศิลปากรมาอนุรักษ์คืนสภาพเดิมสำเร็จ

ปรับปรุงใหม่จากเอกสาร

ประวัติต้นโพธิ์ศรีมหาโพธิ์และพระพุทธรูปสมัยทวารวดี

นายสำเภา วงษ์เทศ อดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7

ต. โคกปิบ กิ่งอำเภอกอกปิบ จ. ปราจีนบุรี

จัดพิมพ์มอบให้แก่กิ่งอำเภอกอกปิบ เมื่อ พ.ศ. 2516